

КАФЕДРА ПРАВА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Куліш А.М., к. юрид. н., доцент,
завідувач кафедри права

Проблема реформування правоохоронних органів України останнім часом пригортає активну увагу як науковців, так і політиків та представників громадськості. Але складність та багатоплановість питань реформування правоохоронної системи вимагає сьогодні зосередження зусиль представників всіх галузей права, практиків, представників громадськості, з тим, щоб за допомогою обговорення всіх важливих аспектів даної проблеми визначити оптимальну модель трансформації правоохоронних органів. Потреба у такому реформуванні є загально визнаною та обумовлена демократизацією суспільства та держави, їх трансформацією у зв'язку з необхідністю наближення до європейських та євроатлантичних стандартів, недостатньо ефективною роботою правоохоронних органів за існуючої системи їх організації та діяльності, недоліками правового регулювання правоохоронної діяльності.

Відсутність правового механізму здійснення контролю створює ситуацію, коли вказані правоохоронні та військові структури залишаються поза полем контролю з боку громадськості та деяких спеціалізованих державних інституцій. Критерієм підвищення ефективності діяльності правоохоронної системи України має бути деполітизація правоохоронних органів. Існуюча пропорційна система викликає чисельні заперечення, пов'язані із неможливістю брати участь у виборах позапартійних кандидатів. Отже, повернення до мажоритарної виборчої системи дозволило б запобігти випадкам, коли працівники правоохоронних органів можуть реалізувати своє право бути обраним до представницьких органів лише шляхом певних непрозорих домовленостей з представниками політичних партій.

Критерієм ефективності реформування правоохоронної системи України є відповідність європейським стандартам у сфері правоохоронної діяльності. Правоохоронні органи і спецслужби у нинішньому вигляді потенційно можуть гальмувати реалізацію

євроінтеграційної стратегії нашої держави. Зокрема, збереження функцій досудового слідства, а також визначення завдання загального нагляду в органах прокуратури суперечать вимогам Ради Європи та інших впливових європейських інституцій.

Також критерієм ефективності реформування правоохоронної системи мають бути об'єктивні критерії оцінки діяльності правоохоронних органів, що повинні ґрунтуватися на рівні довіри населення. Насамперед до них необхідно віднести здатність оперативно реагувати на заяви про вчинені злочини і своєчасне прийняття заходів щодо відновлення прав потерпілих. Кількісні показники оперативно-службової діяльності, які використовуються сьогодні, демонструють відсутність зв'язку із довірою до певного правоохоронного органу та оцінкою корумпованості його працівників: високі у статистичному аспекті результати діяльності певних правоохоронних органів поєднуються сьогодні з низьким рівнем довіри населення. Зрозуміло, об'єктивність вказаних оцінок потребує вироблення надійного соціологічного інструментарію, однак планові показники розкриття певних видів злочинів мають відійти у минуле.

Одним з критеріїв повинна стати пріоритетність профілактичної роботи у діяльності всіх правоохоронних органів. Стан правопорядку в Україні впливає на її соціально-економічний розвиток. Забезпечення правопорядку здійснюється шляхом виявлення винних у вчиненні протиправних дій осіб та притягнення їх до передбаченої законом відповідальності, а також запровадження форм і методів профілактики правопорушень з метою усунення причин та запобігання виникненню умов, що сприяють їх вчиненню. Вказане свідчить про необхідність пошуку нових методів та засобів профілактичної роботи, використання яких дало б змогу активно впливати на формування правової культури населення, формування законослухняності та поваги до приписів законодавчих норм.

Використання визначених вище критеріїв, базуючись на яких, має бути проведене реформування правоохоронної системи, дозволить врахувати найбільш важливі аспекти діяльності правоохоронних органів та зробити ще один крок на шляху побудови в Україні демократичної правової держави.